

اهمیت پژوهش

هفته پژوهش در پاییز هر سال، فرصت مناسبی برای بررسی دستاوردها و چالش های فراروی حوزه پژوهش و پژوهشگران کوشا در سطح کشور و بخش های تحقیقاتی، سازمان ها و نهادهای گوناگون علمی به شمار می رود.

هفته پژوهش در پاییز هر سال، فرصت مناسبی برای بررسی دستاوردها و چالش های فراروی حوزه پژوهش و پژوهشگران کوشا در سطح کشور و بخش های تحقیقاتی، سازمان ها و نهادهای گوناگون علمی به شمار می رود. نقش و اهمیت این حوزه مهم در عرصه اندیشه، در ابعاد مختلف حیات امروز بشر بارها بررسی و تأکید گردیده؛ به ویژه با ابتکار مقام معظم رهبری در طرح نظریه جنبش نرم افزاری، ضرورت توجه به آن بیشتر تبیین و تشریح شده است.

پژوهش در اسلام

دین اسلام اقیانوسی بی‌کران از دانایی و علوم مختلف را بر روی انسان می‌گشاید. اهمیت آن که دین اسلام به اندیشه، علم و آموزی و پژوهش داده است بسیار شایان توجه است. کتاب‌های مذهبی از قرآن و نهج البلاغه گرفته تا سایر کتاب‌های حدیثی، سرشار از علوم مختلف و دانستنی‌های گوناگون است و بر عهده دانشمندان اسلامی است که در این اقیانوس بی‌کران غوص کنند و مرواریدی از دانایی به قدر توان خود به جامعه اسلامی هدیه کنند.

ارزش پژوهش

آنچه به نتیجه کار پژوهشگر ارزش می‌بخشد، موضوعی است که پژوهشگر برای تلاش خود برگزیده است. اندیشمندی که برای روشن کردن و شناساندن راه زندگی بشر و نمودن راه هدایتی از سوی راهنمایان الهی، در کلام این بزرگواران جستجو می‌کند و درست را از نادرست می‌شناساند و به تفسیر و ترجمه آن می‌پردازد، یا دانشمندی که برای درمان یا شناخت عامل یک بیماری عمری را به تلاش می‌گذراند تا جامعه بشری را از رنجی آزار دهنده نجات بخشد، حقی عظیم بر گردن جامعه بشری دارد و شایسته پاداشی بسیار است. اما هستند کسانی که برای قتل عام یا به خرابی کشاندن منطقه‌ای، در پی یافتن سلاحی مخرب می‌کوشند. اینان خائنان به عالم علمند و سزاوار عقابی بزرگ. روز پژوهش بر همه آنان که تعهد اسلامی و انسانی را با پژوهش درآمیختند، مبارک باد.

اهمیت پژوهش

اسلام عزیز برای پژوهش و جستجو در عالم علم اهمیت ویژه و وافر قائل است، تا آنجا که مداد علما را برتر و والاتر از خون شهدا می‌داند و دانش‌اندوزی و طلب علم را از نماز و روزه و حج و جهاد در پیشگاه خدا بهتر و عزیزتر می‌شمرد. 2 آری معجزه برتر پیامبر ما کتاب آسمانی اوست و جمله آغازی آن که خداوند بدان با رسولش سخن گفت امر به خواندن است. رسول خدا و جانشینان گرانقدرش حامل همه علوم الهی بر روی زمین هستند و آبشارهای سرشار و جاری کلامشان سفره‌های عظیم دانایی را در برابر ما گشوده است. شیرینی دانستن، گواراتان باد، ای تلاشگران وادی علم.

منزلت پژوهشگر

پژوهش گامی است که محقق برای شفاف سازی مسئله ای مبهم برمی دارد تا پاسخی دقیق و منطقی برای حل آن بیابد. رسالت اصلی پژوهشگر و محقق، صیانت از حریم حقیقت و تبیین و تشریح آن است. محقق کسی است که به منظور کشف حقایق، در دریای اندیشه والای انسانی غوطه ور می شود. محققان، اهرم های نیرومند روحی، سرمایه های سرشار فکری، روشن کننده راه پرپیچ و خم زندگی پیشینیان و مقدمه سازان فکری عروج به کمال در پیش روی انسان اند. اینان همان طالبان علم اند که در فرهنگ قرآن و اهل بیت علیهم السلام از ایشان با عبارت های مختلف تجلیل شده است؛ چنانکه امام باقر علیه السلام می فرماید: «همه جنبندگان زمین بر طالب علم درود می فرستد، حتی ماهی های دریا».

پژوهش؛ راهبرد اساسی تبلیغ

یکی از مهم ترین وظایف انسان مؤمن، پاسداری از حقیقت و دعوت همه انسان ها به سوی خداست. این مأموریت، به صرف داشتن نیت پاک والهی تحقق نمی یابد؛ بلکه بنابه دستور صریح قرآن که می فرماید: «ای رسول، به امت بگو روش من و پیروانم این است که خلق را به سوی خدا با بینایی و بصیرت دعوت کنم»؛ موظفیم بر اساس

عنصر بصیرت و آگاهی عمل کنیم و در مورد مسائل جامعه اسلامی، دانش، بینش و دقت لازم را به دست آوریم. 5 در روایات اسلامی نیز از برخی دانشمندان آگاه و پژوهنده، با عنوان «عالم به زمان خود»؛ تعبیر شده است. امام صادق علیه السلام در این باره فرموده است: «عالم به زمان، مورد هجوم شبهه ها قرار نمی گیرد»؛ 6 که نتیجه آن جز بصیرت و آگاهی نخواهد بود. البته علم و آگاهی و بصیرت نیز به آسانی به دست نمی آید و برای رسیدن به آن، باید تحقیق و پژوهش کرد؛ پژوهشی که بر پایه تفکر و تعقل، نیت پاک و بصیرت استوار باشد. 7

پژوهش دینی

پژوهش و تحقیق نه تنها روشن کننده راه دنیا و کلید فتح قله های موفقیت و سعادت دنیوی است، بلکه کمال اخروی نیز جز در سایه آن به دست نمی آید. اهمیت این مطلب تا آن جاست که خداوند متعال تنها راه انتخاب و گزینش دین را تحقیق قرار داد و به دست آوردن اعتقادات دینی را جز از راه پژوهش، تحقیق، اندیشه و تدبیر نمی پذیرد 8 و هرگونه تقلیدی را در این مورد رد می کند. افزون بر این، در متن دین هم، اعمال کسی مقبول تر و به رضایت الهی نزدیک تر است که عملش بر اساس درکی هر چه ژرف تر و روشن تر از ابعاد مختلف دین صورت گیرد؛ چنان که در بسیاری از آیات و روایات به این امر تصریح شده است: «هر کس در دین خود تفقه و پژوهش نکند، خدا از عمل او خرسند نمی شود»؛ 9

پژوهش؛ وظیفه همگانی و همیشگی

وظیفه پژوهش و تحقیق در جامعه اسلامی، تنها به عده ای خاص یا مجامع علمی محدود نمی گردد، بلکه بر اساس آموزه های دین اسلام، وظیفه ای است که بر دوش همگان قرار دارد و هر کس در هر مرتبه ای موظف است در حد توان و امکانات خویش به آن بپردازد. این مطلب به روشنی در روایات اسلامی آمده است؛ چنانکه پیامبر اسلام صلی الله علیه و آله بارها در طول عمر گران مایه خویش، به این مطلب تصریح کردند که «فراگیری دانش، وظیفه هر زن و مرد مسلمان است»؛ 10 یا با بیان عباراتی چون «خداوند جویندگان دانش را دوست می دارد»؛ 11، امت مسلمان را به این امر تشویق و ترغیب می فرمودند. دانش پژوهی، علاوه بر همگانی بودن، وظیفه ای همیشگی است و در هیچ برهه ای از عهده انسان نمی افتد. امام صادق علیه السلام در این باره می فرماید: «طلب علم در همه حال امری واجب و ضروری است»؛ 12

پی نوشت ها؛

1. محمدی ری شیری، میزان الحکمة، روایت شماره 13401.
 2. همان روایت 13417.
 3. بحارالانوار، ج 1، ص 173.
 4. یوسف: 108.
 5. عبدالرضا اصلانی، «پژوهش راهبرد اساسی انسان مؤمن»؛ «جمهوری اسلامی»؛ 2، ص 2.
 6. بحارالانوار، ج 75، ص 269.
 7. نک: «پژوهش راهبرد اساسی انسان مؤمن»؛
 8. اسراء: 36.
 9. حسن ابن شعبه حرّانی، تحف العقول، مؤسسه انتشارات اسلامی، قم، صص 302 و 303.
 10. وسائل الشیعه، ج 27، ص 26.
 11. همان.
 12. بحارالانوار، ج 1، ص 172.
- منبع مقاله: www.irc.ir